

Het provinciaal economisch clusterbeleid

Publieke innovatie door het bundelen van kennis en industrie.

Wat?

Met het provinciale clusterbeleid beogen de provincies innovatie te stimuleren ten behoeve van het maatschappelijke belang.

Het clusterbeleid staat voor een samenwerkingsverband (= de cluster) tussen de provinciale overheid, vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven en de academische wereld. De cluster heeft de opdracht om vooruitstrevende actieplannen te ontwikkelen en uit te voeren in zijn triple-helix of quadruple helix samenwerking. Door het valoriseren van specifieke kennis (onderzoek) en het industriële weefsel (innovatieve toepassingen) wil men de lokale potentie voor economische innovatie ten volle benutten.

Door het clusterbeleid op provinciaal niveau aan te pakken kan men op gepaste schaal de academische kennis klinken aan het aanwezige industriële weefsel, dat vertakt is over de gemeentegrenzen heen. Clusterwerking start veelal vanuit een bepaalde provinciale specificiteit binnen een economische sector en daarop kan de provincie gepast inzetten. Op provinciaal niveau kan men zo de geschikte stimuli geven om potenties ten volle te benutten.

Inhoudelijk richten de provincies zich op toekomstgerichte sectoren die enerzijds nu al hun weerslag hebben in het provinciale economische weefsel en anderzijds nog niet hun maximale potentieel hebben bereikt. Daarbovenop is de maatschappelijke relevantie van de sector een noodzakelijke voorwaarde. De selectie van deze sectoren is gebaseerd op onderzoek die bovenstaande criteria ter harte neemt.

Binnen de economische sectoren situeert zich de provinciale clusterwerking die zich concentreert op een deelsector, afhankelijk van de lokale expertise. Ter illustratie is er een summier en niet-limitatief overzicht van enkele clusterwerkingen die momenteel actief zijn in de Vlaamse provincies:

Economische sector	Clusterwerking vanuit de provincie	Clusterwerking in de respectievelijke provincie
Gezondheidseconomie	Innovatieve regeneratieve geneeskunde	Vlaams Brabant
Duurzame materialen	Duurzaam bouwen en duurzame bouwmaterialen	Antwerpen
Blauwe energie	Uitbouw van maritieme toepassingen inzake energieproductie	West-Vlaanderen
Duurzame energie	Optimaliseren van energie-hotspots op bedrijventerreinen	Limburg
Cleantech	Biobased economy- Economische toepassingen op basis van biogebaseerde materialen	Oost-Vlaanderen

Tabel is gebaseerd op de clusterinventaris gemaakt door de VVP in het najaar van 2017.

Hoe?

Een clusterwerking verlangt een samengaan van partners in een netwerk. Om dit tot een cluster te verheffen horen er middelen voor projectwerking en structurele investeringen te worden gealloceerd, dient er een gedragen visie binnen het ledennetwerk te worden bepaald en beoogt men een ondersteuning op het vlak van promotie.

De deelname aan een clusterwerking is gericht op een win-win relatie. Dit houdt tevens in dat bedrijven die vooralsnog buiten deze werking vallen hier ook geen rechtstreeks nadeel van mogen ondervinden.

Concreet zijn dit de grote werven waar de clusterwerking rond draait:

- Netwerking:

Door de clusterleden samen te brengen in een denses netwerk, worden gemeenschappelijke belangen aangescherpt en specifieke praktijken gedeeld. Zo wordt er via een gedeelde visie aan een dynamiek in de brede ontwikkeling van de sector gewerkt. Daarnaast vormt het ook een middel ter ondersteuning van samenwerking en kruisbestuiving tussen jonge of kleinere ondernemingen en grote organisaties.

- Structurele investeringen:

De clusterwerking vraagt structurele investeringen om de samenwerking op een hoger niveau te tillen. Door te investeren in proefomgevingen en opleidingscentra worden duurzame werkingen bestendig.

- Projectwerking:

Naast structurele investeringen heeft de clusterwerking nood aan het projectmatig initiëren, faciliteren en begeleiden van samenwerkingsprojecten tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Hieronder valt het koppelen van fondsen aan de uitvoering van gezamenlijke projecten, het financieren van studies als wetenschappelijke onderbouw, het voorzien van projectdemo's, ...

- Internationalisering en branding:

Eenzijds staat de provinciale clusterwerking voor de promotie van de cluster en de clusterleden in binnen- én buitenland ter bevordering van de economische activiteiten. Hiermee wordt enerzijds de betrokken deelsector in de picture geplaatst en worden academici, ondernemers en beleidsmakers gestimuleerd om mee in de cluster te stappen. Anderzijds behelst dit ook het zoeken van goede praktijken en aanwezige kennis over de grenzen heen. Hiermee verhoogt men de impact en duurzaamheid van de clustersamenwerking. Het faciliteren, coördineren en bevorderen van de grensoverschrijdende samenwerking met buurregio's, met specifieke 'spiegelregio's' over heel Europa en met regio's en landen buiten Europa zit steevast vervat in elke provinciale clusterwerking.

- Arbeidsmarkt

Door de samenwerking tussen industrie, overheid en kenniscentra, kan de clusterwerking een specifiek onderwijs en arbeidsmarktaanbod construeren dat de noden van de industrie en de maatschappij sterker verbindt. Dit kan gericht zijn op het beantwoorden van huidige knelpuntberoepen, of op het ondersteunen van een vers segment in de arbeidsmarkt.

Waarom door het provinciebestuur?

Geworteld in het economische en academische weefsel van hun grondgebied kunnen provincies de juiste partners op de juiste schaal benaderen. Dat maakt de provincies uniek en stelt hen in staat om een kwalitatief sterk netwerk te vormen, dat van nabij wordt opgevolgd, maar niet gebonden is aan gemeentegrenzen. Dat heeft als gevolg dat met de provinciebesturen clusternetwerken ontstaan die zeer gericht en efficiënt aan de slag gaan. Het provinciebestuur slaagt er zo tevens in om de linkers tussen verschillende clusters te leggen.

Als democratisch bestuursniveau hebben de provincies het mandaat om een visie op de economische ontwikkeling van de regio uit te schrijven en de realisatie ervan te helpen verwezenlijken. Daarbij is het contact met de lokale actoren, de particuliere bedrijven nauw genoeg om dit in partnerschap uit te werken. Zo kan er een gezamenlijke doelstelling worden geformuleerd waaraan directe uitvoer kan worden gegeven. De provinciebesturen hebben daarin dan weer de neutraliteit ten opzichte van de bedrijven en kennisinstellingen om de facilitator te zijn van de projectwerking. Daarbovenop kan zij de impact van een cluster in niet-economische beleidssectoren zoals onderwijs vergroten. Met hun Europese werking kunnen de Vlaamse provincies tot slot een gedegen begeleiding naar Europese partners en fondsen voorzien om een hefboomeffect in de clusterwerking te creëren.

De provinciebesturen staan zo voor een clusterbeleid dat zeer gericht te werk gaat. Het gaat uit van de specificiteit van het provinciaal economisch weefsel, gecombineerd met een gezamenlijke maatschappelijke doelstelling. Hiermee wordt innovatie ten voordele van het maatschappelijke belang geïnduceerd die mogelijks anders onder de radar zou blijven, of niet hetzelfde gerichte profiel zou hebben.

Eenzijds kan het provinciaal clusterbeleid versterkend werken voor het Vlaams clusterbeleid, daar waar de provinciale clusters overlappen met de Vlaamse speerpuntclusters. Anderzijds kan het provinciaal clusterbeleid complementair zijn aan het Vlaams beleid, door in te zetten op de clusters waarvoor men op Vlaams niveau (nog) geen beleid heeft ontwikkeld.